

222161

SERIA

A

NUMĂRUL

64

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

„ȘTIINȚA PENTRU TOȚI”

DIRECȚ. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PĂSĂRI DE APĂ

DE

C. S. ANTONESCU

Profesor la Colegiul Sf. Sava, București

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei

Seria A. „ȘTIINȚA PENTRU TOȚI“.

Nr.	Nr.
1. Cum era omul primitiv de I. SIMIONESCU.*	35. Din viața oamenilor întreprinzători de APOSTOL D. CULEA.
2. Viața omului primitiv de I. SIMIONESCU.*	36. Societatea națunilor de ARTUR GOROVKI.
4. Albinele de I. A. BĂDĂRĂU.	37. Ficatul și boalele lui de DR. M. CĂLĂNESCU
8. Furnicile de T. A. BĂDĂRĂU	38. Electrochimia și electroliza de N. N. HOTEZ.
9. Viața Plantelor de I. SIMIONESCU*	39. Noțiuni de electricitate de ION. CABETTI.
10-11. Pasteur de C. MOTAȘ	40. M. Berthelot de CIPIT M. ZAPAN.
12. Telefonla fără fir de TR. LALESCU.	41. Izvoare actuale de energie de E. SKVERIN.
14. Porumbelii mesageri de V. SA-DOVEANU.	42. Goethe ca naturalist de PROF. I. SIMIONESCU.
15. Planeta Marte de ION PAȘA.	43. Viața'n munși de I. SIMIONESCU.*
16. Dala Omer la Einstein de GENERAL. ȘC. PANAITESCU.	44. Prindpili de biologie de I. SIMIONESCU.
17. Cum vedem de DR. I. GLĂVAN.	45-46. Fauna Mării Negre de HĂDOESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
18. Razele X. de AL. CIȘMAN.	47. Vitaminele de DR. N. GAVRILESCU*
19. Omul dela Cucuteni de I. SIMIONESCU.	48. Petrolul de I. SIMIONESCU*
20. Protozoarele de I. LEFȘI.	50. Sobolani și soareci de PROF. RADU VILTOBESCU.
21. Fulgerul și trăsnetul de C. U. BRĂDEȘCANU.	51. Viața la Ecuator de I. SIMIONESCU*
22. Nebuloasele gazoase de M. E. HEROVANU.	52. Viața la tropice de I. SIMIONESCU*
23. Bacteriile folositoare de I. POPU CĂMPĂANU.	53. E. Roux de PROF. DR. G. MARINESCU*
24. Scrișori cerești (Meteorite) de I. SIMIONESCU.	54. Către murele de I. SIMIONESCU*
25. Din istoricul electricității de STEL. C. IONESCU.	55. Cum birue viața de DR. VABILE ZAHARESCU.*
26. Mercur și Venus de C. NEGOIȚĂ.	56. Plante carnivore de I. POPU CĂMPĂANU.*
27. Reumatism și arteriosclerosa de DR. N. CĂLĂNESCU.	58. Newton de O. ONICESCU.*
28. Oameni de inițiativă de APOSTOL D. CULEA	59. Fluturii de zi de I. SIMIONESCU.*
29. Henri Ford de ING. N. GANEA	60. Fluturii de noapte de I. SIMIONESCU.*
30. Musca de I. MUREȘANU.	61. Glande cu secreție internă de PROF. DR. C. PARHON.
31. Ciupercile de I. POPU CĂMPĂANU.	62. Sarea de PROF. I. SIMIONESCU.
32. Cifrele de G. M. LĂZĂRESCU.	63. Circulația materiei de PROF. I. SIMIONESCU*.
33. Animale de demult de I. SIMIONESCU.	64. Păseri de apă de C.S. ANTONESCU*
34. Lămurirea potopului de I. SIMIONESCU	65. Flori de primăvară de I. SIMIONESCU*

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI“.

Nr.	Nr.
1. Ingrijirea păsărilor de PROF. C. MOTAȘ.	Morcovul și alte legume de P. ROZIADÉ
2. Despre tovărășii de PRKOT C. DRON	8. Sifilisul de DR. B. GHEORGHIU.
3. Despre scarlatină de DR. I. GHEORGHIU	10. Votul obșteșo de A. GOROVKI.
4. Livada din sâmburi de G. GHEORGHIU.	11. Creșterea porcilor de C. ORESCU.
	14. Pelagra de PROF. V. BANȘU.
	15. Alegerea semințelor de G. LAOCHIȚIANU.

SERIA A

No. 64

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
ȘTIINȚĂ PENTRU TOȚI

PĂSĂRI DE APĂ

DE

BCU Cluj / Biblioteca Universitară Cluj
C. S. ANTONESCU

Profesor la Colegiul Sft. Sava, București

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

12399-937

O CARTE

E

UN SPRIJIN, UN SFĂTUITOR.

CINE NU IEA IN AJUTOR

MĂCAR

CĂRȚULILE EFTINE DIN

CUNOȘȚINȚE FOLOSITOARE

INSEMNEAZĂ CĂ NU VREA SĂ-ȘI

UȘUREZE MUNCA

222161

PĂSĂRI DE APĂ.

Adevărate „păsări de apă“ sunt rațele sălbatice, stîrcii, cufundarii și pescărușii, a căror viață este strâns legată de un luciul de apă, baltă, iaz sau lac, oriunde s'ar găsi el, în Delta Dunării, înlăuntrul țării ori lângă mare.

Dar sub acelaș nume trebuie să cuprindem și pe acele sburătoare care, deși își duc viața mai mult pe uscat, prin ogoare, câmpuri ori zăvoaie, își caută hrana în balta sau gârla învecinată. Așa sunt codobaturile, rîndunelele de apă și, într'o oarecare măsură, cocorii și cocostârcii.

De păsările uscatului, cele de apă se deosebesc prin câteva însușiri particulare ale corpului, în deosebi prin forma pliscului și forma picioarelor.

Ca să poată înota bine, labele s'au transformat în lopățele. La rațe ca și la babițe, toate degetele sunt unite printr'o piele subțire; la lișițe ca și la fundaci, fiecare deget este înconjurat pe lături de o tivitură de piele mai groasă, care mărește astfel suprafațaabei.

Păsările care trăesc mai mult în stufărișul de lângă mal, cum este buhaiul bălșilor ori găinușa-de-apă, trebuind să se miște ușor și pe uscat, au degetele foarte lungi așa că pot apuca cu ele dintr'odată mai multe fire de stof. Cele ce-și caută hrana în apa nu prea adîncă de lângă mal, nu înoată deloc; ele au în schimb picioarele foarte lungi așa că, chiar cînd intră în apă, corpul rămîne afară și nu

se udă. Astfel de picioare lungi, ca niște catalige, au stârcii, țigănușii, ploierii, cocorii, etc. Ca să nu-și ude penele, speciile curat aquatice le ung cu grăsimea fabricată de niște glande de la târtiță, o umflătură din regiunea cozii.

Pliscul are cele mai felurite înfățișări: e scurt și lătăreț la rață și la găscă, lung și ascuțit la stârci, lung dar cu vârful lățit la lopătari; țigănușii îl au lung, subțire și îndoit în jos, culicul și mai subțire dar cu vârful frumos arcuit în sus, ș, a. m. d.

Foarte variat este și felul în care păsările de apă își îngrijesc ouăle și puii. Culicul marin nu-și

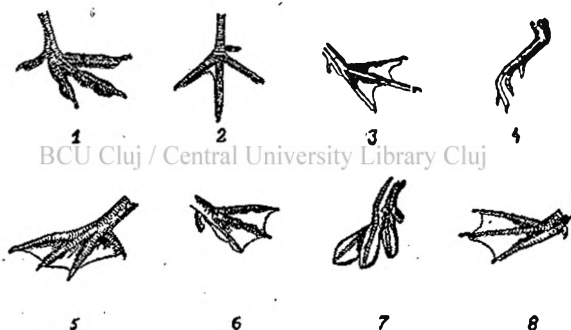

Fig. 1. Diferite soiuri de labe dela păsările de baltă.

face deloc cuib: pe plaja de nisip amestecat cu fărâme de scoici, își sapă o gropiță și în ea își clocește ouăle. Alte păsări își clădesc casă în regulă; măestria câtorva specii e desăvârșită, prin felul cum știu să îmbine materialul ales cu multă grijă, ducându-și cuib frumos, curat și rezistent. Bâtlanii nu-s prea meșteri în așa ceva: cuibul lor este o adunătură de vreascuri și crenguțe uscate, necăptușit cu saltea moale; stropit par'că cu var de murdăria puilor, e solid fixat la crăcana unei sălcii bătrâne.

Cel mai gingaș și mai moale cuib e al *aușelului* (*Aegithalus pendulinus*), pasăre pitică în lumea sburătoarelor de lângă apele noastre. Țesut parcă din puf, așa-i de moale pâsla din care-i făcut, e în formă de cimpoi, deschis în partea de sus; stă atârnat printr'un fir de o ramură de salcie legându-se în bătaia vântului.

Și grija părinților față de pui nu-i aceeași la toate soiurile de păsări. Puii de lișiță părăsesc cuibul repede-repede, călăuziți de părinții care-i ajută încă multă vreme să-și caute hrana. La fel se întâmplă și cu cei de rață ori găscă, cari nu numai că înoată bine dintr'un început, dar știu să se scufunde în apă; când obolesc, odihna e sus, pe spatele părinților care-i poartă astfel în cârcă. În schimb la stârci, puii rămân multă vreme în cuib și nu-l părăsesc decât când știu să sboare bine; până atunci așteaptă cu pliscul căscat hrana pe care le-o aduc părinții, dându-le-o „mură'n gură“.

Cufundarul are puișori vârgați ce înoată foarte ușor și pe cari îi poartă în largul bălții plimbându-i în cârcă pe spate; la pericol, îi ascunde sub aripi și dispare cu ei într'o clipă, cufundându-se în adânc. La găște și la lebede, amândoi părinții îngrijesc deopotrivă de urmași; la rațe, grija aceasta rămâne în sarcina mamei.

Vânătorii și pescarii cunosc de departe păsările de pe luciul bălții, după formă, culoare ori felul cum înoată; îți spun fără greș dacă mogâldetele acelea negricioase sunt rațe ori lișițe, cufundari sau bătlani negri. Pe multe le putem recunoaște și în sbor, după felul cum străbat aerul ori după forma cârdului.

Cocorii, când nu formează pe cer un unghiu ascuțit ca un vârf de săgeată, se așează într'un singur șir, puțin pieziș față de direcția sborului. De regulă, rațele se înșiră una după alta în șiruri

drepte, ca mărgelele pe ață. Berzele, care aduc la înfățișare ca stârcii mari, mai ales când stau nemișcate pe mal, se pot foarte bine deosebi în sbor de aceștia, după felul cum țin gâtul: berzele ca și cocorii sboară cu gâtul întins, pe când stârcii îl țin încovoiat în formă de S, capul fiind tras îndărăt, între aripi.

Bunele sburătoare sunt proaste alergătoare; ba, unele păsări de apă nu alegă niciodată ci, când simt primejdia, sboară. Cine a văzut alergând o barză, un lopătar ori un stârc, acela se poate lăuda cu așa minune! Toate aceste păsări se odihnesc stând într'un picior.

Astăzi cunoaștem drumurile ce străbat diferitele păsări călătoare. În multe țări din apusul și nordul Europei există așa numitele „stațiuni ornitologice” unde se fac tot felul de observații și cercetări cu privire la viața păsărilor. Asemenea stațiuni sunt așezate de regulă în locuri unde se știe că poposesc păsările în lungile lor călătorii. Cele mai căutate locuri de odihnă, după multe zile de sbor deasupra mării, sunt insulele. Pe ele, în grădini cu tot felul de copaci și tufișuri, sunt pitite sumedenie de plase ce formează tot atâtea capcane în care păsările sunt prinse vii și nevătămate. Personalul stațiunii, format din oameni cu mare dragoste de animale, înscrie în registre speciale toate semnele păsărilor prinse: specia, sexul, greutatea, însemnându-le în acelaș timp cu un ineluș de plumb, prins de un picior; pe ineluș e scris un număr, locul și data când s'a făcut marcarea. Pe urmă, păsările sunt lăsate libere să-și continue călătoria. Din zecile de mii de păsări marcate astfel în mica insulă *Helgoland* din Marea Nordului ori la *Rossitten* în Marea Baltică, se poate da de urma câtorva sute, vâdate sau găsite moarte prin cine știe ce depărtări. Inelușele lor, când cad în mâna unor oameni de

omenie, sunt trimise îndărăt stațiunilor de la care provin, servind celor de acolo pentru însemnarea pe hartă nu numai a drumului făcut, dar și a timpului pus pentru a-l face. Știm astfel că berzele pornite iarna spre Africa, trecând și prin Dobrogea, ajung până în capătul sudic al „continentului negru“. Prin părțile acelea, în Colonia Capului, s'au găsit cele mai multe berze plecate din Germania. Multe din ele străbat cei 9000 Km. ,care despart Germania de Africa sudică, în mai puțin de o lună, sburând astfel zilnic cam 300 Km. ,zi după zi.

Asemenea stațiuni ornitologice, în care oameni de știință caută să deslege, în chipul cel mai interesat cu putință, problema migrațiunii păsărilor, există în toate țările civilizate ale lumii. În răsăritul Europei cea mai cunoscută stațiune e cea din Rusia, de la Moscova. Una care ar putea da însă multe și prețioase rezultate în aceste părți, ar fi cea pe care am înființa-o noi Românii în insula Șerpilor, căutat popas al păsărilor în Marea Neagră, după cum Helgoland joacă acelaș rol în Marea Nordului.

* * *

De cum te apropii de stuful de la marginea bălții, te întâmpină din vârful legănat al unei trestii, strigătul ascuțit „care-care-chiit“ al *Lăcarului* (*Acrocephalus arundinaceus*). Mai mică și mai subțire decât o mierlă, e o pasăre cu haină cenușie deschis, ce trăește numai în apropierea apelor ; între trei fire de stuf ce-i servesc drept țâțână fixă, își împletește din paie cu multă iscusință, un cuib adânc. Asemenea unui coș de nuiele împletite, cuibul este solid iar ouăle din fundul lui stau totdeauna în siguranță.

Pe malul uscat de lângă apă, țopăe după insecte, cumpănindu-și mereu coada cea lungă o *codobatură*

(*Motacilla alba*), făptură vioaic și neastâmpărată ce nu stă o clipă locului. Mai des decât în prejma apelor stătătoare, o vedem pe lângă râuri, sărind pe pietrele mari din albia acestora; își rotește ochii în toate părțile după găngăni, în timp ce „bâțae“ într'una din coadă, în sus și'n jos. Coada e lungă și dreaptă, cu vârful în sus; legenda spune că-i împrumutată de la altă păsărică, „ochiul-boului“,

Fig. 2. Lăcarul.

cu prilejul nunții ciocârliei. Văzând că-i stă bine, codobatura a uitat s'o dea înapoi! Deatunci Ochiul-boului a rămas cu coada bearcă, iar hoața, de frică să nu-și piardă podoba, e todeauna grăbită, și dă mereu din ea, ca să fie sigură că o are.

Tot pe malurile apelor, dar numai la malurile înalte, răpoase, întâlnim rândunelele de apă (*Riparia riparia*), păsăruici de mărimea rândunelelor obișnuite, cu care dealtfel sunt

deaproape înrudite. Sboară în stoluri după insecte, pe care le prind din sbor. Cuiburile sunt ca niște galerii lungi de mai bine de un metru săpate în malurile lutoase ale Dunării ori ale bălților mari din lunca ei. Penele rândunelelor de apă sunt cafenii-cenușii deasupra, albe dedesubt.

Din barca ce ne scoate în lumina bălții se zăresc departe câteva Lișițe (*Fulica atra*), adunate la poala stufului în desișul căruia dispar îndată ce simt că s'apropie primejdia.

Lișița e o înotătoare măiastră, cufundându-se ca și rața, cu care de altfel aduce la înfățișare prin ciocul scurt și labele tare lățite. Se deosebește însă chiar de la distanță prin pata albă dintre ochi, ce se prelungește în jos spre plisc formând contrast isbitor.

Fig. 3. Lișițe.

Cufundarul, Fundacul sau Corcodelul (*Podiceps cristatus*) este, între păsările de apă, ceiace submarinul e între vapoarele mării. Inotător neîntrecut, dispăre într'o clipă în apă când simte primejdia, lăsându-se în adânc, ca să iasă apoi hăt departe, unde nu te aștepți. În drumul pe sub apă, acest submarin viu adună insecte dar și pești, care-i servesc drept hrană. De celelalte tovarășe, păsări de baltă, cufundarul se distinge ușor prin penajul capului, capul și gâtul fiind aproape singurele părți ale corpului ce ies mai mult deasupra apei. Două moțuri de pene îi împodobesc creștetul ca niște

cornițe iar un guler rotat din pene răsfirate încercuește gâtul lung, adus pe spate.

Aripile cufundarului sunt mici, iar coada foarte scurtă, ; deaceia sborul lui e neîndemânatec, căutând să scape de primjdie prin înot ori cufundat.

Penele de pe spate sunt castanii închise, fiecare pană fiind tivită pe margini cu o dungă mai deschisă. Pieptul e acoperit cu pene argintii și măta-soase, de dragul căreia pasărea e mult vânată. Uscatul e pentru cufundar un mediu în care se mișcă tot așa de anevoios ca și în aer. Pe mal par'că-și ține mereu echilibru temându-se să nu cadă. Prin

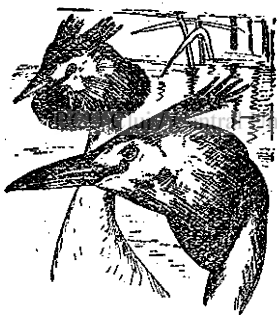

Fig. 4. Cufundarul

scurtimea cozii ca și prin picioarele așezate mult îndărăt, trupul stă aproape vertical. semănând, în această poziție, cu pinguinii ghețarilor sudici. Trăesc perechi — perechi pe întinsul bălților. În cuibul simplu și plutitor, împletit din ierburi de apă și bucăți de stuf, clocesc pe rând amândoi soții. Despre felul cum își poartă cufundarul puișorii vârgați

în cârcă am amintit mai înainte; pare că spinarea părinților li se oferă drept loc de odihnă în timpul când învață să înoate. Cufundarul este exemplul tipic de vietate a cărei întreagă existență este strâns legată de apă. E socotit cu drept cuvânt ca „cea mai acvatică pasăre de apă“ din regiunile noastre; vede lumina soarelui în cuibul ce plutește la marginea bălții pe care mai târziu o va străbate în toate direcțiile, găsindu-și în adâncurile ei refugiu

sigur în fața dușmanilor. Și fiindcă „adâncul apei este ascunziș mai bun decât desişul papurei“, cufundarii cad numai rareori pradă sălbătăciunilor, vidre, uli, vulturi; de aceea pare că trăesc mulți ani, aceiaș pereche întorcându-se, după ce a iernat în țările calde, la aceeaș baltă, ba chiar în acelaș loc al bălții, ca și ani trecuți.

Mai mare decât corcodelul și nemoțat este *Bodârlăul* sau *Cufundarul mare* (*Colymbus arcticus*) ce vine în părțile noastre toamna târziu și pleacă înainte de sfârșitul iernii.

Penele, dese și linse ca să nu prindă apă, sunt mai mult cenușii-negricioase dungate cu alb în desenuri regulate, pe spate și pe laturile gâtului. Nu-și face cuib ci își depune ouăle, două numai, într'o adâncătură a solului sau a plaviei de stuf de pe mal, în imediata apropiere a apei. Deși stă la noi numai puțin timp (cam patru luni), cufundarul mare întrupează „cea mai completă adaptare la viața de apă, dintre toate păsările noastre. E cea mai desăvârșită formă a pasărei-pește, a pasării care, spre a se hrăni, a luat, datorită mediului, numeroase însușiri ale pradei urmărite“, (I. Simionescu).

* * *

Din neamul variat al rațelor sălbatice numai *Bodârlăul-ferestrău* (*Mergus merganser*) își caută hrana cufundându-se sub apă, ca și corcodelul. *Bodârlăul-ferestrău* sau *ferestrăul mare* își are numele de la pliscul zimțat pe margini, ca pânza unui ferestrău. Capul și gâtul scurt sunt verzi, pieptul și pântecelul albe gălbii, spinarea închisă.

Celelalte soiuri de rațe vânează la apă mică ori la suprafață, adunând tot felul de insecte acvatice, viermi, bucăți de plante etc. De rațele înotătoare cele cufundătoare se deosebesc prin gâtul mai scurt și prin corpul mult afundat în apă; deasemenea, pe

uscat par și mai stinghere decât soiurile înotătoare. Dintre acestea din urmă, cea mai răspândită e *rața sălbatică* (*Anas boschas*) din care se trag, prin domesticire, rațele de curte. Rățoiul are penele frumos și felurit colorate : capul și gâtul sunt verzi lucioase, pieptul cafeniu deschis, burta albă iar aripile bălțate. Rățoaica în schimb e mai întunecată la îmbrăcăminte ; de aceia, când clocește abia se deosebește de culoarea cenușiu-cafenie a pământului ori de cea galben-verzue a firelor de stuf. Cuibul și-l clădește fie în stufărișul malului, fie în scorburile sălciilor bătrâne ori chiar în copaci mai depărtați de apă, pe resturile vreunui cuib părăsit al unei alte păsări. Interesant e faptul că rața sălbatică nu-și construiește cuibul de la început, ci abia după ce a făcut 5—6 ouă ; pe primele le depune deadreptul pe locul ales, într'o adâncătură a acestuia, așa ca să nu cadă afară. Cam la al șaselea ou începe să-și facă cuibul, așezând jurîmprejurul ouălor tot felul de bucăți de stuf, papură, frunze uscate și pene. Când socoate că temelia casei e gata, rața își smulge cu ciocul puf de pe corp, căptușind cu el cuibul ; ouăle (8—14) stau de acum pe o saltea moale și caldă pe care puișorii se vor simți în voe.

Rațele sboară de obicei în șiruri lungi și drepte. Bat repede din aripi făcând un sgomot caracteristic „vi-vi-vi“, după care recunosc și pe întuneric. Când sboară o pereche, totdeauna partea femeiască e înainte.

Dintre variatele soiuri de rațe, unele trec numai în cârduri mari pe deasupra țării noastre toamna și primăvara, poposind scurt timp pe lângă bălțile Dunării : așa e *rața fluerătoare* (*Anas penelope*) cu penele de pe creștet mai înfoiate ca un cucui. Dar cele mai întâlnite soiuri de la noi, afară de *Anas boschas* sunt : 1) *rața pestriță* (*Anas strepera*), foarte comună în bălțile Dunării, în Deltă

ca și pe lagunele marine. Clocește la noi, părăsindu-ne scurt timp iarna. 2) *rața bășicoasă* (*Anas querquedula*). din apropierea iazurilor și bălților mici dar cu mult stufăriș. E poate cea mai bună sburătoare dintre rațe, sburând fără să facă cel mai mic sgomot prin fâlfâirea aripelor. La noi stă în jumătatea caldă a anului, în care timp scoate pui; pleacă prin Noemvrie să ierneze în țările sudice, revenind prin Martie. 3) *rața pitică* (*Anas crecca*) în schimb, numai iernează prin părțile noastre unde sosește prin Octomvrie și rămâne până prin Aprilie, când pornește spre nord. Toamna se văd în bălțile Dunării cârduri de mii de asemenea rațe, ușor de recunoscut prin culoarea frumoasă a penelor : corpul e mai tot pestriț afară de cap și gât care's cafenii roșcate; de la fiecare ochi pornește către ceafă o dungă verzie, lată și tivită cu alb.

Pe bălțile mai mari sălășluiesc sumedenie de *gâste sălbătice*, străbune de ale celor domestice. Cea mai răspândită la noi este *gâsca sălbatecă cenușie* (*Anser anser*), pasăre călătoare ce iernează prin părțile calde din sudul Europei. Este foarte sperioasă și de aceia greu poate fi observată mai deaproape. Clocesc câte mai multe la un loc, în colonii. Cuiburile, în care se văd prin Aprilie 4—6 ouă, sunt ca niște mici grămezi de stuf, papură, ierburi, etc. Hrana și-o găsește de regulă pe uscat și constă din grăunțe, frunze, rădăcini, semințe; se pare că iese mai mult noaptea după mâncare. Toamna prin Septemvrie-Octomvrie pleacă de la noi revenind în Martie. Sboară în șiraguri unghiulare, însoțite de șueratul atât de cunoscut.

Pe ghiolurile mari din Delta Dunării, în deosebi pe acele mai depărtate de sate și de drumuri, trăește *Lebăda albă* (*Cygnus olor*), cunoscută de orășeni mai mult din parcuri, unde face podoabă vie lacurilor. În Delta Dunării, regiune 'pe drept

numită „paradisul păsărilor“ iernează multe lebede, coborâte din țările mai reci dinspre miază-noapte.

* * *

Frumoase păsări de apă sunt *pescaarii* sau *pescărușii* cu sborul jucăuș, întâlniți în stoluri la malul Mării dar și lângă bălțile mai întinse și bogate în pește. În aer sunt sburători neîntrecuți rotindu-se ceasuri întregi deasupra unui loc, fără a se odihni. Vânează din sbor lăsându-se glont pe fața apei și ridicându-se cu un pește în plisc. Pe apă plutesc la suprafață, corpul necufundându-se decât prea puțin; fac de aceea impresia unor jucării albe de celuloid, ce saltă în voia valurilor fără să se scufunde. Pescărușii sunt tipul păsărilor de coastă, pline la trup, cu pliscul puternic, îndoit la vârf. Pe țărmul românesc mai comune forme ma-

Fig. 5. Carabaș.

rine sunt *Larus gelastes* și *Larus canus*, acesta ceva mai mare ca primul.

Pe lângă bălțile mari din lăuntru țării trăește un pescăruș numit de Lipoveni *Carabaș* (*Larus ridibundus*), ce vânează ca și rudeniile lui, prinzând din sbor peștișorii cari înoată sub fața apei. Nu se hrănește numai cu vietăți de apă ci caută pradă și pe uscat, unde pare că se simte tot „ca la el acasă“. Uneori merg ca ciorile în urma plugului, culegând râme și larve din brazda proaspăt răsturnată. Vara capul este par'că acoperit

cu o scufiță neagră, restul corpului fiind alb, cu cenușiu pe aripi. Iarna scufița dispare, rămânând doar niște puncte închise, înaintea și îndărătul ochilor.

Țipătul *chirighiței* (*Sterna fuvialis*) „Kiië-Kiië-Kiië” întovărășește acrobațiile aeriene ale unei păsări mai mici decât pescărușul și care aduce, prin forma aripilor și a cozii bifurcate, cu o rândunică. Numai creștetul capului și ceafa sunt negre; aripile lungi, frumos subțiate către vârf, sunt cenușii deschise; burta e albă, picioarele roșii. Preferă ma-

Fig. 6. Chirighițel.

lurile prunduite ale râurilor și lacurilor mari, în deosebi cele din vecinătatea mării; acolo, într'o gropiță găsită în prundiș sau într'un loc cu iarbă mărunță depune prin Aprilie trei ouă pestrițe.

Chirighița zboară foarte elegant trecând încet pe lângă fața apei pe care se coboară brusc, ca să iuhațe din fugă vre'un pește sau vre'o broască.

Una din cele mai mici păsări de apă dar și cea mai frumos colorată dintre toate este *Pescărușul albastru* sau *Ivan-pescarul* (*Alcedo ispida*). Ca o nestimată verde, sclipitoare în lumina soarelui,

sboară glonț pe fața apei aproape atingând-o, ca să se oprească pe o ramură joasă de salcie. Își trece vremea pândind de pe crengile aplecate spre apă ori de pe un butuc pe jumătate scufundat. Mic cât o vrabie, cu picioare scurte, are pe el numai verde și albastru, cu câteva pete azurii. Vietățile din apă, care-l privesc de jos, văd culori mai șterse: ruginiu pe piept, puțin alb pe bărbie, iar deasupra,

Fig. 7. Pescărușul albastru.

mărgelușele negre ale ochilor. Hrana lui e felurită: obleți și babuște, mormoloci și insecte mari, care vin la suprafață să respire. Cu capul puțin aplecat, pasărea albastră le vede cum s'apropie; își dă drumul ca o săgeată de unde pândește și le apucă cu ciocul. Nu știe să înoate; în schimb sare pe apă ca o minge. Sboară repede cu prada în cioc; întâi o ucide isbind-o de o creangă și apoi o înghite cu capul înainte.

Când pescuitul e bun, câteva minute de pândă și are ce duce puilor ce-l așteaptă în cuib. Către sfârșitul toamnei, când apele devin măloase din cauza viiturilor și a ploilor, pândă e mult mai grea tocmai din pricina acestei turbureli. Atunci, ca și mai târziu, când bălțile îngheață, încep zile grele pentru Ivan. Stă la pândă ceasuri întregi, sgribulit, cu penele sburlite. Par'că-i altă pasăre acea pe care o vezi acum în ceață, cu ciocul lung și coada scurtă, cocoțată pe un vreasc.

Numai când sboară o recunoști după dunga verde albăstrie ce trage pe galbenul stufului veșted.

Își sapă cu pliscul și cu ghiarele ascuțite cuib în malurile lutoase, sub forma unei galerii adânci, mai lățite spre fund. Acolo femeia pune câteva oușoare albe peste un așternut tare, format din schelete de pești ori aripi groase de insecte etc.

* * *

Neîntrecuți vânători sunt *Stârcii*, nelipsite personaje în decorul oricărei ape stătătoare. Mișună în deosebi în împărăția stufului din lacurile dobrogene ca și în Balta Brăilei unde pădurea de salcie se înfrățește cu labirintul de gârle, bălți și japșe.

„Sunt de toate culorile, de toate mărimile. De la stârcul mic cenușiu, cât o lișiță, până la stârcul mare cenușiu, cât un cocostârc; de la stârcul alb ca nins, până la cel purpuriu. Pusderie se întâlnesc printre sălcii, prin papură, spre marginea bălților“.
(I. Simionescu)

Stârcul mare cenușiu (Ardea cinerea) este poate cea mai cunoscută pasăre de apă. Ca înfățișare și înălțime aduce cu un cocostârc, cenușiu însă și moțat în creștet. Plutește în aer lin, fără grabă, până coboară pe mal la loc potrivit pentru pândă. Întră în apă călcând rar cu picioarele-i lungi și subțiri ce țin corpul sus, fără ca penele să se ude. Așezat pe vre'un butuc sau pe vre'o creangă uscată, nu se mai mișcă. Tocmai atitudinea aceasta de stană încremenită face să se apropie de mal, încrezătoare, vietățile din apă speriate un moment de fâl-făitul aripilor lui. Cum îl văd oare aceste vietăți, după ce rămâne nemișcat, la pândă? Picioarele lungi, de culoare închisă, par niște mlădițe subțiri de salcie, iar cenușiul penelor se confundă ușor cu scoarța copacilor de pe mal; până și ciocul ascuțit seamănă cu frunzele uscate de stuf. Aplecat înainte,

cu privirea fixă ca a șarpelui, stă așa ceasuri întregi, iscodind împrejurimile. Cum a simțit mișcând vre'un pește sau vre'un șoarece înotând printre trestii, își cumpănește trupul înainte, înghițind prada cu neasemuită iuțeală. Dacă e mică, o înghite îndată ; când e mai mare, o înfulică cu încetul, pe malul uscat.

Prin cantitățile de pește ce mănâncă, stârcul mare

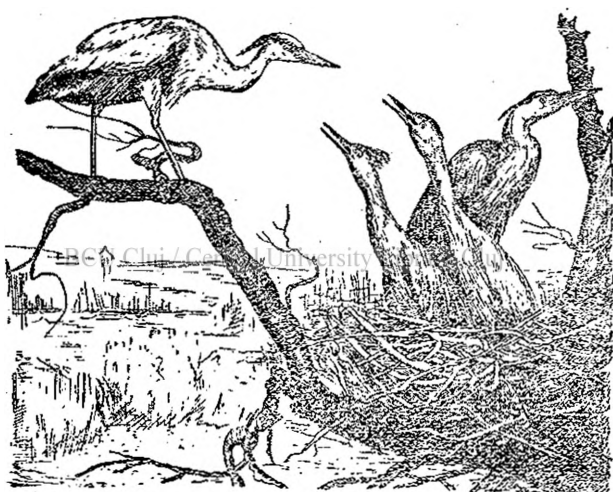

Fig. 8. Stârci.

aduce pagube simțite pescuitului. Cuiburile și le fac mai mulți la un loc, în vârful sălciilor bătrâne și uscate. O colonie de stârci numără uneori sute de păsări ce și-au ales sălaș lângă o apă cu hrană din belșug. Copacii și pământul de sub ei sunt albi de murdăria păsărilor iar aerul e greu de duhoarea resturilor de pește. Într'o asemenea colonie domnește întotdeauna multă zarvă ; din copacii ve-

cini, ciorile și ulii pândesc cum să fure din cuiburi, fără să fie simțite, ouă sau puii abea ieșiți. E vai de hoța prinsă asupra faptului, pedepsită pe loc de pliscul ascuțit și puternic, arma de temut a stârcului.

La bălțile cu malurile împădurite nelipsiți sunt *stârcii de noapte* sau *jidanii* (*Nycticorax nycticorax*). Ceva mai mari decât ciorile, cu pieptul alb și cu spatele cenușiu și negru, cu un moț lung și subțire pornit de pe creștetul negru, aceste păsări transformă în ciorchine vii sălciile uscate din apropierea unui gard pescăresc. Sunt prezenți oriunde pot găsi hrană din belșug la apă mică, cum sunt gârlele bogate în pește, ce scad mult în timpul verei (de pildă Filipoiul, la coada lui dinspre Șerbanu). Vânează aproape numai noaptea, în larmă multă; ziua stau pe copaci, cu capul tras între umeri, gheboși, dând impresia unor ființe coplesite de necazuri.

Mult mai frumoși ca stârcii cenușii sunt *stârcii albi* sau *ciapării*, reprezentați în țara noastră prin două tipuri: *Stârcul alb mare* (*Ardea alba*) și *Stârcul alb mic* (*Ardea garzetta*). Din cauza frumuseții penelor, căutate altădată ca obiecte de podoabă în moda femeiască, vânatul stârcilor albi este oprit. Lucrul își are rostul lui căci penele cele fine și prețuite — *egrete* — resfirate de la încheetura aripilor, cresc tocmai atunci când pasărea clocește sau are pui; omorând-o, cuibul se distruge, puii pier și neamul stârcilor albi se rărește neîncetat.

Amândouă soiurile trăesc prin apropierea mlaștinelor întinse ca și a apelor curgătoare. Cuiburile cu câte 3—4 ouă le fac stârcii mari în păpuriș des, și numai rareori pe copaci; aci și le clădesc mai mult cei mici. Foarte comun este și *Stârcul galben* (*Ardea ralloides*), ceva mai mic și mai svelt decât Stârcul alb mic. Penele îi sunt gălbui-cafenii, dungate mai închis dealungul gâtului; pe cap, un moț de câteva pene mai lungi și țepoase. Pliscul e verde-

albăstriu. E cel mai vioi și mai îndrăzneț dintre toți stârcii, nesfiindu-se să se amestece printre porcii din baltă ori printre vitele ce pasc pe grinduri.

Stârcul roșu sau *purpuriu* (*Ardea purpurea*) este colorat cum îl arată numele: ruginiul penelor covârșește cenușiul, în deosebi pe cap, gât și piept. De pe creștetul cafeniu închis se desprinde un moț din două pene răzlețe iar din josul gâtului cad înspre piept numeroase pene subțiri, albe și cafenii, ce-i formează ca un plastron ciufulit. Ca mărime se apropie de stârcul cenușiu. Trăește mai mult singuratic pe lângă bălțile și iazurile cu stufării bogate.

Ceva mai mică și mai subțire decât jidanul dar de culoarea stârcului roșu e *Scroafa-de-baltă* (*Ardetta minuta*), numită încă și *stârcul pitic*, pasăre foarte răspândită la noi, găsindu-se oriunde cste un ochiu de apă cu păpuriș. Se vede însă mai rar ca ceilalți stârci, stând ascuns ziua în stuf, a cărui culoare a și împrumutat-o. Spatele și capul sunt cafenii închise, pieptul și pânțelele ruginii. Iese noaptea la vânat, după tot felul de vietăți de apă dar în special pești. Se cațără cu ușurința unei vervețe pe firele de trestie, apucând mai multe dintr'odată cu degetele-i lungi. In sbor seamănă mai mult cu un porumbel decât cu un stârc; numai gâtul înapoi și picioarele întinse îi trădează neamul. Noaptea îi ghi-cești ascunzișul după țipătul particular: „ghek-ghek“; primăvara, în timpul împerecherii, bărbatul scoate un sunet gros, „ump-ump“ ce tulbură ciudat liniștea nopții, semănând cu un grohăit de porc. De aci și numele de scroafă de baltă. Tot datorită mugetului ce scoate în timpul nunții își trage *Botaurus stellaris* porecla de *Buhaiu-de-baltă*. E o pasăre cu înfățișare robustă, cu gât și plisc puternic dar nu prea lung. Culoarea: un amestec complicat de cafeniu, alb și cenușiu, cu nuanțe mai închise pe cap și spate. Așa îmbrăcat, cu penele stropite de toate culorile mediului,

inconjurător, greu se deosebește între trestii. Ziua stă ascuns în stufăriș, cu capul tras între umeri, semănând mai mult cu un ciot de salcie decât cu o vietate. Din timpul împerecherii și până târziu către toamnă răsună Balta de strigătul lui, un muget înăbușit, ca cel al unei vite răslețe.

Inrudit cu neamul stârcilor albi e și *Lopătarul* (*Platalea leucorodia*), mai des întâlnit în Deltă. Iși datorește numele formei ciudate a ciocului negru, lățit în chip de lingură sau lopată. Ca mărime se apropie de stârcul alb mare, fiind ca și acesta complet alb, doar cu o cravată gălbuie; în loc de egrete are un moț de pene sburlite, destul de lungi.

O pasăre foarte comună la noi dar și foarte dușmănită de pescari este *bătlanul negru* sau *cormoranul* (*Phalacrocorax carbo*); mănâncă atâta pește și numai pește — 2—3 Kgr. pe zi — încât bălțile mici sunt repede-repede istovite de către coloniile de cormorani adăpostite în pădurea de sălcii învecinată. Pescarii văd în ei niște concurenți necinstiți, adevărați hoți de pește, ce le strică rosturile meseriei; îi urăsc, de aceea, pe bună dreptate, îi împușcă fără milă, distrugându-le primăvara cuiburile, cu ouă și pui, în vânători anume organizate.

Cormoranul este o pasăre de culoare mohorâtă: cafeniu închis, aproape negru. Privită de aproape, se vede că penele de pe spate și aripi au aspect de solzi, fiecare pană fiind tivită pe margini de o dungă neagră, deosebindu-se astfel bine între ele; cele mărunte de pe piept și pânțece bat în albăstriu lucios. Caracteristic la acest „cioclu al bălților“ este pliscul puternic, încovoiat la capăt și terminat par'că cu o ghiară. Coadă lungă e formată din pene tari, cu vârful retezat, așa că se poate sprijini pe ele. Din cauza aripilor prea scurte și a coadei prea lungi, sborul cormoranului e greoi. Prinde peștii pândindu-i de pe butucii izolați în mijlocul bălții, dar mai cu

seamă îi vânează sub apă. Deaceia înoată bine și se cufundă foarte ușor. Sunt păsări care având nevoie de adâncime ca și cufundarii, se țin mai mult în largul bălților. După ospăț, se usucă sorindu-se pe mal sau pe copaci, unii ținându-și aripile întinse, alții stând nemișcați ori întorcând vioi capul în toate părțile. Iși fac cuiburile în copaci, din tot felul de crenguțe și vreascuri, așezate fără ordine; fără nici o saltea moale, cuibul — care-i totdeauna murdar — adăpostește în Aprilie 4 ouă.

Fig. 9. Cormoran.

„Cuibul, crengile și trunchiul copacilor sunt ca văruite de găinațul albicios al păsărilor; pe lângă toate e și un miros greoi de putreziciune, provenit din peștii căzuți din cuib. Sunt un adevărat iad sălciile pline de cuiburi de cormorani, care mărginesc iazurile din deltă sau canalele din baltă.“ (I. Simionescu).

Mai mâncăcioase decât cormoranii, totuș mai puțin stricătoare prin faptul că's mai rare, sunt *babițele* leneșe și pântecoase, cele mai mari păsări înotătoare din Europa. La noi se întâlnesc pe ghiolurile întinse din Deltă, precum și în insula Brăilei pe lacul Șerban, două specii. Caracteristic la aceste păsări cu înfățișarea greoaie este sacul de piele ce atârnă sub falca de jos și care le servește drept traistă în care adună pești culeși la apă nu prea adâncă.

Culoarea babiței este frumoasă, albă-rozie, cu câ-

teva pene mai sure spre vârful aripelor. Labele sunt ca la rață, cu pielită între degete. Capul e mic față de mărimea corpului iar gâtul, subțire și lung, poate fi îndoit în toate părțile. Pliscul e lung și încârligat la vârf. Deși înoată bine, babița nu se poate cufunda. În schimb sboară ușor, putând chiar pluti în aer fără să bată din aripi; la aceasta îi ajută cantitățile mari de aer ce au în corp, în oase, pene dar mai ales sub piele.

Trăiesc câte mai multe la un loc, ciocindu-și ouăle tot în colonii. Cuibul, în desișul stufului ori pe plaur, e mare și format din rădăcini și tulpini groase de stuf "semănând cu niște găteje svârlite la întâmplare,.. Din cele 2—3 ouă mari ies puii, foarte urâți în primele zile, complet goi și cu pielea roșcată-cafenie; tocmai după trei ani capătă ei haina frumoasă de pene a părinților.

Babițele vânează în tovărășie, purcedând, pare-se, după o anumită ordine hotărâtă mai dinainte. Spre deosebire de cormorani cari stau nemișcați pe malurile Filipoiului când treci cu lotca pe lângă ei, babițele sunt foarte sperioase: sboară îndată ce simte omul, mulțumindu-te să le vezi de departe cum se plimbă pe apă sau se soresc pe maluri. Trăesc în armonie cu bătlanii negri, cu care se aseamănă în lăcomia cu care mănâncă peștii. Alminteri, aceste două păsări, una de culoarea zorilor alb-roșcate, alta ca amurgul întunecat, se deosebesc mult prin atitudini și obiceiuri: „cormoranii sunt tipul hrăpărețului lacom dar inteligent, vioiu, iscodind orice, cu simțuri agere, prudent și îndrăzneț; babițele fiind tipul burghezului domol, lenevos, care nu-și împarte viața decât între mâncare și odihnă, mulțumit de sine când s'a săturat, plăcându-i liniștea între ai săi și chiar trăind bine cu toată lumea păsărească". (I. Simionescu).

Pe pământurile mlăștinoase din zona inundabilă a Dunării se văd vara stoluri de Țigănuși (*Plegadis falcinellus*), sburătoare înrudite cu vestita pasăre Ibis din ținutul Nilului, venerată de vechii Egipteni ca ceva sfânt. Sunt păsări de climă caldă, urcându-se în Europa cel mult până în Sudul Poloniei; populează mai cu seamă țările din vecinătatea Mediteranei, în deosebi pe cele din partea răsăriteană a ei, precum și câmpiile joase și

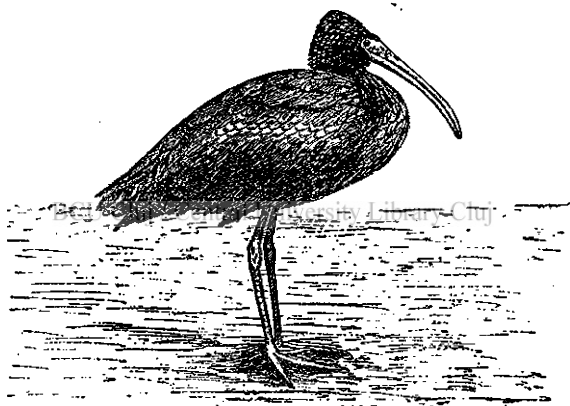

Fig. 10. Țigănuș.

mlăștinoase din jurul Mării Negre și Caspice. La noi sunt păsări călătoare, ce vin prin Aprilie și ne părăsesc prin Septembrie. Înalte cam de jumătate de metru, au vestmânt în întregime cafeniu-închis, bătând în negru pe aripi; pliscul e lung, mai lung ca gâtul și tare încovoiat în jos. Merg alene, călcând rar pe picioarele înalte, cu gâtul tras înapoi și cu pliscul îndreptat către pământul umed de pe care adună viermi, râme, larve de insecte ori insecte

adulte. Sboară totdeauna câte mai mulți la o laltă, cu gâtul și picioarele întinse, dând repede din aripi.

Plisc lung și puțin adus în jos are și *Ploierul mare (Numenius arquatus)*, pasăre cam de mărimea Țigănușului de care-l deosebește doar haina penelor pestrițe în care ruginiul se amestecă fără nici o ordine cu albul. Stă la noi tot numai în timpul verei, iernând prin Nordul Africei sau în Sud-Vestul Asiei. Iși scurmă o gropiță în vre-un ogor sau pe o pajiște umedă și depune în ea patru ouă ascuțite. Sboară mai mult noaptea; se hrănește cu tot felul de insecte și boabe culese de pe câmp.

Din lumea păsărilor de apă ce poposesc numai la noi, prin ținuturile băltoase de două ori pe an, primăvara și toamna, fac parte *Ploierul (Fluierarul) auriu și Fluierarul roșu.*

Ploierul auriu (Charadrius pluvialis), este pasărea caracteristică tundrelor, a acelor câmpii din zona rece, care-s acoperite cu zăpezi cam nouă din cele douăsprezece luni ale anului. Intr'acolo sboară primăvara când trece noaptea în călduri pe deasupra țării noastre. Toamna trec iarăși spre miază-zi rămânând, când gerul nu-i prea aspru, să ierneze și prin România. Este o pasăre drăguță și vioaie, ceva mai înaltă decât un porumbel, cu ochii mari, pliscul scurt și ascuțit, cu picioarele lungi și subțiri, ce țin corpul mult înălțat deasupra solului. Din creștet îi coboară pe spate, ca o pelerină de pete galbenă cafenii, mai bălțate pe aripi; obrații și gușa sunt cafenii închise ca și pânțele. Intre culoarea bălțată de pe spinare și cea uniformă de pe pânțele se interpune o dungă de alb mai lătită pe piept. Când e vremea a ploaie, țipă tare.

Dacă ploierul ruginiu nu amintește întru nimic prin înfățișare păsările de apă, în schimb *Fluierarul roșu (Limosa limosa)*, aduce la prima ochire cu păsările din neamul stârcilor. Ca și aceștia, are pi-

cioarele înalte, pliscul foarte lung — dar puțin încovoiat în sus —; îl deosebește însă culoarea ruginie a penelor, numai aripile fiind cenușii și gâtul mult mai scurt ca al stârcilor. E înalt cam de 40 — 45 cm. În timpul popasurilor ce face în țara noastră îl găsim pe malul iazurilor, a lacurilor și în regiunile mlăștinoase; mănâncă viermi, insecte și larve.

Oaspeți numai în jumătatea caldă a anului, din primăvară până în toamnă, sunt la noi și alte multe păsări, toate asemănătoare cu fluierarul roșu, dar ceva mai mici ca el. Astfel, pe lângă lagunele marine dar și înlăuntrul țării, în apropierea smârcurilor rămase din inundații, sălășluiesc *Prundacii* sau *Fugacii* (*Tringa*) ca niște vrăbii mai răsărite, cu picioare lungi și plisc la fel. Tot în același timp, în lunca și bălțile Dunării dar și pe malul râurilor, roiesc tot felul de *Fluerari* (*Totanus*), deosebiți între ei mai mult prin mărime, coloritul penelor și ciripit decât prin moravuri.

Prin locurile umede de pe lângă iazuri și bălți trăește *Nagățul* sau *Ciovlica* (*Vanellus vanellus*) pasăre bine cunoscută pe tot cuprinsul țării. E o făptură frumoasă, țanțoșă la înfățișare, cu trupul bine legat pe picioare înalte, cu gâtul scurt, având pe cap un moț de pene lungi, arcuite în sus, ce-i dau un aer semeț. Coloritul penelor îi mărește și mai mult frumusețea: capul, gusa și pieptul sunt negre lucioase, spatele și aripile verzi — albastrii iar obrajii și pantecele albe. Sosește la noi de vreme primăvară, uneori înainte de a se fi topit toată zăpada. Ii plac locurile umede fiindcă pe ele își găsește hrana preferată: tot felul de viermi. Cuibul și-l face direct pe pământ, într'o gropiță simplă și fără cine știe ce așternut.

Nagățul este un acrobat al aerului. Prin sboruri jucăuș și tipătu-i cunoscut se trădează repede atât pe el cât și cuibul deasupra căruia se rotește și pe

care-l apără la nevoie cu pliscul și cu aripile. „Când vede că un dușman se apropie de cuib, îndârjirea e la culme, dar și viclesugul. Femeiușca se pune înaintea dușmanului, se apropie de el așa încât crez că e gata să fie prinsă; repede se depărtează, iar se apropie. Prin jocul acesta cârnește drumul dușmanului din calea spre cuib, îl depărtează de pui, iar când socoate că pericolul a trecut, își reia sborul spre ciuda urmăritorului.“ (I. Simionescu).

Prin vecinătatea țărmlului mării, cu deosebire în deltă, vine primăvara, dinspre miază-zi unde a iernat, *Fluerarul gulerat* (*Philomachus pugnax*), pasăre ce aduce cu na-gâțul, fiind numai ceva mai subțire și mai înaltă ca acesta. Femeiușca se deosebește de bărbat prin haina ei mohorâtă, mai toată cenușie. Băr-batul are pe el

Fig. 11. Culicul

cea mai variată îmbinare de culori, în felurite tonuri și desene. Ceia ce-l deosebește de femeie, este gulerul de pene lungi ce-i înconjoară gâtul, „adevărat scut ce-i apără gusa și pieptul“. In lup-tele pe care le dau între ei acești fluerari bățăioși, pliscul reprezintă spada cavalerului medieval. Se bat nu pentru favorurile femeilor ci de la o nimica toată, pentru un vierme ori o sămânță ori fără nici o cauză anunită. Arena de luptă o formează mo-

vilițele mai ridicate din regiunile mlăștinoase; sosesc acolo mai mulți bărbațuși cu penele gulerului sburlite și alegându-se perechi-perechi încep să se dueleze în regulă. Lupta e înverșunată dar deloc crâncenă căci nu curge pic de sânge; duelul pare a fi numai o „întrecere sportivă“, o măsurare a puterilor desmorțite de soarele înviorător al primăverii.

Pe malul Mării Negre și pe lângă lacurile mari țarmurene (Razelm, Sinoe) se vede vara o pasăre ușor de recunoscut de la distanță prin contrastul culorilor ca și prin pliscul subțire și încovoiat în sus: e *Culicul* (*Recurvirostra avosetta*).

Afară de plisc, seamănă la înfățișare cu o barză mică; ca și aceasta, e în întregime alb, cu pete negricioase pe cap, spate și către marginea aripelor. Picioarele foarte lungi se termină cu trei degete unite printr'o peliță. În adevăr culicul intră cu plăcere în apă, înoată bine, după cum și aleargă iute pe mal. Se hrănește cu răcușori, larve de insecte, icre de pești, culegându-le pe plajă în urma valurilor ori direct în apă, aproape de țarm. Cei mai mulți pleacă iarna spre țări mai calde.

* * *

Între păsările răpitoare ce trăiesc prin apropierea apelor, mai des întâlnit la bălțile și lacurile din lăuntrul țării este *Vulturul peștilor* (*Pandion haliaëtus*), pasăre singuratecă ce-și ocheste victimele — peștii — din vârful copacilor uscați de pe mal. Ciocul scurt, dar cu partea de sus puternic încovoiată, îl arată de la prima ochire ca o pasăre de pradă. Când își desface aripile să sboare, măsoară între vârfurile lor până la un metru. Înalt de 50—55 cm.

La Mare trăește *Vulturul de mare* (*Haliaëtus albicilla*) numit la noi și *vultur codalb*, din pricina cozii care e albă. E mult mai mare decât preceden-

tul, cu pliscul și ghiarele foarte puternice. Prin unele țări europene a devenit așa de rar încât, ca să nu stingă neamul acestei păsări frumoase, a fost decretat „monument al naturii“ și cruțat prin anume legi. E înalt de 80—90 cm.

* * *

Cocorul (Megalornis grus) e pe la noi pasăre călătoare în adevăratul înțeles al cuvântului. Cărdurile de cocori vestesc primăvara; vin dinspre miază-zi, unde au iernat pe țărături calde și se îndreaptă către țările cu veri mai răcoroase din Nordul Europei. Uneori, perechi răslețe se desprind de cărd și vărează și pe la noi, în deosebi în Dobrogea. E o pasăre înaltă cam de 1.20 m., cu gât și picioare lungi, și cu haina în întregime cenușie. Mulțumită lungimii picioarelor poate umbla ușor prin locuri mlăștinoase ori băltoase. Mănâncă frunze, fructe, grăunte dar și răme, insecte, ori șoareci. Aceleași cărduri de cocori, formate dintr'un singur șir ori din două șiruri unite într'un unghiu ascuțit, trec pe la noi toamna, făcând calea-întoarsă către locurile de iernat de peste albastrul Mediteranei.

Pe pajiștele umede, *cocostârcul* sau *barza (Ciconia alba)* calcă rar și apăsat cu picioarele-i lungi și roșii. Nu numai că ne vestește, prin venirea lui, sosirea primăverii, dar ne-o și aduce: se instalează în părțile noastre odată cu începutul anotimpului frumos și zăbovește atât cât ține acesta. Odată cu răcoarea de la sfârșitul verei, pleacă în stoluri mari către miază-zi, ajungând până în Africa de Sud. Cuibul, făcut de obicei pe case, rar în copaci, e dintr'un material amestecat; crengi uscate, bucăți de stuf și de papură, paie, bulgări de pământ etc. Il folosesc ani dearândul, mărindu-l în fiecă primăvară și făcându-i reparațiile cuvenite. Prin Aprilie în cuib se află 4—5 ouă albe. Puii sunt hrăniți la

început de părinți, cu biberonul: barza apucă în ciocul ei pliscul mic al puiului și lasă să cadă în el hrana potrivită; când au mai crescut, mâncarea li se pune înainte, ca s'o apuce singuri. Ce mănâncă? Întăiu viermi, coșai, gândaci, apoi șopârle, broaște, șoareci, pești și șerpi. Când puii pot sta „copăcel“ în cuib, încep exercițiile de sbor; acum se aleg cei sănătoși de cei piperniciți, cari cad la pământ de la prima încercare.

Spre deosebire de cocori care și noaptea își vestesc sborul prin strigătul așa de caracteristic „cru-craa“, cocostârcii nu scot nici un sunet din gâtleej; în schimb, „toacă“ din plisc: dându-și capul pe spate, bat o falcă de alta, de par'că ar da cu un ciocan într'o scândură uscată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RĂSPÂNDIȚI
CĂRȚULIILE EFTINE
DIN
CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

TABLA DE MATERIE

	Pag.
Despre păsările de apă	3
Aușelul	5
Babița (Pelicanul)	22
Bâtlanul negru (Cormoranul)	14
Bodârlăul (Fundacul mare)	10
Bodârlăul-ferestrău	10
Carabașul	14
Chirighița	15
Codobatura	7
Cocorul	29
Cocostârcul (Barza)	29
Cufundarul (Fundacul sau corcodelul)	9
- Culicul	28
- Fluierarii	25
- Fluierarul gulerat	27
Gâsca sălbatecă	13
Lăcarul	7
Lebăda	13
Lișița	9
Lopătarul	21
- Nagățul (Ciovlica)	26
Pescarii (Pescărușii)	14
Pescărușul albastru (Ivan-Pescarul)	15
- Ploierul mare	25
- Ploierul auriu	25
- Prundașii (Fugacii)	26
Rațele sălbatice	11
Rândunica-de-apă	8
Scroafa-de-baltă	20
Stârcii	17
Țigănușii	24
Vulturul peștilor	28
Vulturul de mare	28

PAGINI ALESE

(SERIE NOUĂ)

ȘI

„CUNOȘTINȚE
FOLOSITOARE”

IEFTENE, CU CUPRINS VA-
RIAT SUNT SINGURELE CARE
POT UMLEA RAFTURILE
UNEI BIBLIOTECI MODESTE.
ELE ÎNLOCUESC VOLUMELE
MARI ȘI SCUMPE.

BIBL. UNIV. CLUJ

3537 23. VI. 1937

EXEMPLAR LEGAL

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

16. Creșterea păsărilor de PROF. C. MOTAȘ
17. Rătăcirii bolșeviste de MAIOR I. MIHAL.
20. Răsadnița și plantele din răsad de V. SADOVEANU.
22. Meșteșugul vâpsitului cu burueni de ART. GOROVKI.*
28. Cum orbim de DR. G. GLĂVAN.
24. Păstrarea cărnii de porc de G. GHEORGHIU.
25. Calul de prof. E. UDRISCHI.
27. Cum trebuie să ne hrănim de E. SEVERIN.
29. Beția de DR. EMIL GHEORGHIU.
30. Lămurirea Constituției de ARTUR GOROVKI.
38. Mama și copilul de PROF. M. MANICATIDE.*
36. Omul și societatea de AL. GIUGLEA.
37. Bucătăria sătenilor de MARIA GEN. DOBRESCU.*
38. Sfecia de zahăr de C. LACRITRANU.
39. Ingrășarea pământului de I. M. DOBRESCU.
40. Friguri de laia de DR. I. DUMITRESCU.
11. Banul de A. GIUGLEA.
42. Sfaturi practice de ING. A. SCHOKK

Nr.

43. Lămurirea Calendarului de A. GIUGLEA
44. Conectivita granulooasă de DR. I. GLĂVAN
45. Burueni de leac de A. VOLANSCHI.
16. Sfaturi casnice de MAICA RALUCA.
47. Cultura tomatelor de I. ISVORAN
48. Rețete pentru gospodine de MAICA RALUCA.
49. Lingoarea de DR. I. DUMITRESCU.
50. Bienoragia sau sculamentul de DR. N. IOAN.
51. Practica agricolă de A. BEJENARIU.
52. Apa de băut de DR. I. BĂLTEANU.
53. Tifosul exantematic de TUDOR DUMITRESCU.
54. Boalele animalelor de I. POPU-CÂMPEANU.
55. Lucrări din pănuzile de porumb de TITUS G. MINEA.
56. Cartoful de I. POPU-CÂMPEANU.
57. Cum să trăim de DR. F. GRUNFELD
58. Lucrări din pae și sorg de TITUS G. MINEA *
59. Insectele stricătoare pentru pomi de OH. FIŢESCU.*
60. Vața de lapte de M. GĂTAN.*
61. Mieroa și ceapa de CONST. IONESCU CRISTEȘTI.*
62. Indrumări agricole de C. IONESCU CRISTEȘTI.

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

Nr.

3. Munții Apuseni de M. DAVID.
5. Bucovina de I. SIMIONESCU.*
6. Basarabia de G. NĂSTASE.
7. Dobrogea de C. BRĂTESCU.
10. Viața în adâncul mărilor de C. MOTAȘ.
- 11.—12. A. Șaguna de I. LUPAȘ.
18. Către Everest de PROF. I. SIMIONESCU.
14. Românii de peste Nistru de V. HAREA.*
15. Lituania de G. NĂSTASE.
17. Câmpia Transilvaniei de I. POPU-CÂMPEANU.
18. Moldova de I. SIMIONESCU.
19. Românii din Ungaria de I. GEORGESCU
20. Jud. Turda Arleş de I. MUREȘEANU.
21. Țara Hațegului de GAVRIL TODICA.
22. Spiru C. Haret de I. SIMIONESCU.
28. Danemarca de MAGDA D. NICOLAESCU.
24. N. Milescu în China de I. SIMIONESCU.
25. Cetățile moldovenăștii de pe Nistru de APOSTOL D. CULEA.

Nr.

26. Românii din Bulgaria de EM. BUCUTA.
27. Valea Jiului din Ardeal de P. HOBBU-LONGIN.
28. Țara Bârsel de N. ORGHIDAN.
29. Vechiul ținut al Sucevei de V. CIUREA.
30. Macedo-Românii de TACHE PAPAIAGI.
31. Românii din Banatul Jugoslav de PR. BIZEREA
32. Coasta de Azur de I. SIMIONESCU
38. Elveția de TRAIAN G. ZAHARIA.
34. Maramureșul de GH. VORNIOU.
35. Austria de I. SIMIONESCU.
36. Belgia de TRAIAN G. ZAHARIA.
37. Afganistanul de I. SIMIONESCU.
38. Anastasia Șaguna de DR. I. LUPAȘ.
39. Blajul de ALEX. LUPCANU-MELIN.
40. Marea Neagră de DR. I. LEPEȘ.
41. Pe urmele lui Robinson Crusoe de I. SIMIONESCU.
42. Din Norvegia de I. CONEA.
43. Din vremea lui Ștefan cel Mare de GEN. R. ROSETTI.*
44. Japonia de I. SIMIONESCU.

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.	Nr.
45. Olarul Savant de I. SIMIONESCU.	53. A. Odobescu de AL. TEIGARA-SAMORCAȘ*
46. Intr'o mănăstire din Himalaya de MIRCEA ELIADÉ.*	54. Banatul de PROF. D. IZVERNIOEANU*
47. Dănilă Apostol de N. P. SMOCRINĂ.	55. Țara Zarandului de G. E. CAMBER.*
48. Govora și Călimănești de I. SIMIONESCU*	56. Iordache Goleșcu de N. BĂNESCU*
49. Sgările norii New-Yorkului de PETRU COMARNESCU*	57. Bucureștii de V. MINĂILESCU.*
50. Nicolae Bălcescu de V. SASSU*	58. Turismul de AUREL PIȚU*
51. Țara visurilor Impletrite (Egiptul) de MIROKA HEROVANU*	59. Abisinia de I. SIMIONESCU.*
52. Gh. I. Donici de GEN. R. R. ROSETTI	60. Polonia de I. SIMIONESCU.*
	61. Date istorice și culturale din România de CRONICAR.*
	62. Carmen-Sylva (Tekirghiol) de DR. COCA ODESKANU*
	63. Gh. Coșbuc de V. M. SASSU
	64. A. Philippide de I. IORDAN*

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATĂ“.

Nr.	Nr.
1. Fabricarea săpunului de A SCHORR.	19. Fotografia de CĂP. DR. M. ZAPAN
2. Motorul Diesel de ING. CASETTI.	20. Industria zahărului de G. I. DABOIANU.
3. Industria Parfumului de E. SEVERIN.	21. Șase montaje de radio de CĂP. DR. M. ZAPAN.
4—5. Aerul lichid de ILIE MATEI.	22. Cinematografia de CĂP. M. ZAPAN.
6. Industria Alcoolului de I. CĂMĂCĂ.	23. Autoturismii de CĂP. DE AVIAȚIE M. PANTAZI.
7—9. Locomotiva de ING. CASETTI.	24. Fabricarea sticlei de G. A. FLOREA
10. Aeroplanul de DR. V. ANASTASIU	25. Gazele otrăvitoare de CĂP. DR. M. ZAPAN.*
11. Baloane și dirijabile de C. MINĂILESCU.	26. Împăierea păsărilor de N. C. PĂNESCU.
12. Betonul armat de ING. N. GANEA.	27. Legatul cărților de I. CARAMALIU*
13. Șăli și trenuri de G. ȘIADREI.	28. Innotul de P. EPUREANU*
14. Aparat de Radiofonie de CĂPT. DR. M. ZAPAN.	29. Scotarea petelor de VICTORIA A. VELCULESCU*.
15. Tiparul de VABILE ROMANESCU.	30. Cum navigă corăbiiile de SPARDECK.*
16. Ce se scoate din cărbuni de C. V. GHEORGHIU	
17. Industria materiilor colorante de G. A. FLOREA.	

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Unică bibliotecă prin varietatea cuprinsului; prin efințatate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor, căci e instructivă, educativă și practică.